

OMEGA

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS
2004 m. spalio 14 d.*

Byloje C-36/02

dėl *Bundesverwaltungsgericht* (Vokietija) 2001 m. spalio 24 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2002 m. vasario 12 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs GmbH

prieš

Oberbürgermeisterin der Bundesstadt Bonn,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann, teisėjai A. Rosas (pranešėjas), S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta ir K. Lenaerts,

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinė advokatė C. Stix-Hackl,
sekretorė M.-F. Contet, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. vasario 4 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* P. Tuxhorn,

- *Oberbürgermeisterin der Bundesstadt Bonn*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* F. Montag,

- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos W.-D. Plessing,

- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos M. Patakia ir C. Schmidt,

susipažinęs su 2004 m. kovo 18 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su EB 49–55 straipsnių dėl laisvės teikti paslaugas ir EB 28–30 straipsnių dėl laisvo prekių judėjimo išaiškinimu.

- 2 Šį prašymą *Bundesverwaltungsgericht* pateikė, nagrinėdamas kasacinį skundą dėl „peržiūrėjimo“, kurį šiam teismui pateikė bendrovė *Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs- GmbH* (toliau – *Omega*), ginčydama *Oberbürgermeisterin der Bundesstadt Bonn* (toliau – Bonos policijos institucija) jos atžvilgiu 1994 m. rugsėjo 14 d. priimto draudžiamąjį sprendimo suderinamumą su Bendrijos teise.

Faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 3 Pagal Vokietijos teisę įsteigta bendrovė *Omega* nuo 1994 m. rugpjūčio 1 d. Bonoje eksploatavo įrenginį „laserdrome“, įprastai skirtą „laser-sport“ veiklai. Po 1994 m. rugsėjo 14 d. šis įrenginys buvo toliau eksploatuojamas, kadangi 1994 m. lapkričio 18 d. *Verwaltungsgericht Köln* (Vokietija) nutartimi *Omega* buvo suteikta teisė laikinai tęsti šią eksploataciją. *Omega* naudojama jos pastate įranga, sudaryta iš panašių į automatų prietaisų, turinčių lazerinius taikiklius, taip pat iš spindulių gaudiklių, įrengtų šaudyklos koridoriuose arba žaidėjų dėvimose liemenėse, iš pradžių buvo sukurta iš laisvai pardavinėjamo vaikų žaislo. Kadangi ši įranga

techniškai paseno, *Omega* nuo nenustatytos, bet vėlesnės nei 1994 m. gruodžio 2 d. datos naudojosi Didžiosios Britanijos bendrovės *Pulsar International Ltd* (dabar – *Pulsar Advanced Games Systems Ltd*, toliau – *Pulsar*) suteikta įranga. Tačiau frančizės sutartis su *Pulsar* buvo sudaryta tik 1997 m. gegužės 29 d.

- 4 Dar prieš „laserdrome“ atidarymą visuomenei dalis gyventojų pareiškė savo protestą dėl šio projekto. 1994 m. pradžioje Bonos policijos institucija pareikalavo *Omega* jai pateikti tikslų šiame „laserdrome“ žaidžiamo žaidimo aprašymą ir 1994 m. vasario 22 d. laišku ją perspėjo apie savo ketinimą priimti draudžiamąjį sprendimą, jeigu ten numatoma žaisti „žaidimą žudyti žmones“. 1994 m. kovo 18 d. *Omega* atsakė, kad taikyns yra tik šaudyklos koridoriuose įrengti nejudantys gaudikliai.
- 5 Kadangi Bonos policijos institucija pastebėjo, kad „laserdrome“ žaidžiamo žaidimo tikslas taip pat pataikyti į gaudiklius, esančius žaidėjų dėvimose liemenėse, 1994 m. rugsėjo 14 d. ji priėmė *Omega* skirtą sprendimą, kuriuo jai uždraudė „savo <...> pastate leisti ar toleruoti žaidimus, kurių tikslas lazeriniais spinduliais arba kitais techniniais įrenginiais (pavyzdžiui, infraraudonaisiais spinduliais) šaudyti į gyvus taikinius, taip, registruojant pataikičius į tikslą šūvius, žaisti „žaidimą žudyti žmones“, numatydamą 10 000 DEM baudą už kiekvieną žaistą partiją, pažeidžiant šį sprendimą.
- 6 Minėtas sprendimas buvo priimtas, remiantis įgaliojimu, suteiktu Ordnungsbehördengesetz Nordrhein-Westfalen (įstatymas, taikomas policijos institucijoms Šiaurės Reine-Vestfalijoje, toliau – OBG NW) 14 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta:

„Policijos institucijos gali imtis būtinų priemonių, siekdamos išskirtiniais atvejais užkirsti kelią visuomenės saugumui ar viešajai tvarkai kylančiam pavojui“.

- 7 Pagal 1994 m. rugsėjo 14 d. draudžiamąjį sprendimą *Omega* eksploatuojamame pastate žaidžiami žaidimai kelia grėsmę viešajai tvarkai, nes imituoti nužudymai ir jų sukeliama žiaurumo banalinimas prieštarauja visuomenėje vyraujančioms pagrindinėms vertybėms.

- 8 1995 m. lapkričio 6 d. *Bezirksregierung Köln* (Kelno vietinės administracijos valdžios institucija) atmetė *Omega* pateiktą skundą dėl šio sprendimo. 1998 m. rugsėjo 3 d. sprendimu *Verwaltungsgericht Köln* ieškinį atmetė. 2000 m. rugsėjo 27 d. *Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen* (Vokietija) taip pat atmetė *Omega* pateiktą apeliaciją.

- 9 Po to *Omega* padavė kasacinį skundą *Bundesverwaltungsgericht* dėl „peržiūrėjimo“. Grįsdama savo kasacinį skundą ji rėmėsi, tarp daug kitų pagrindų, tuo, kad ginčijamu sprendimu buvo pažeista Bendrijos teisė, būtent EB 49 straipsnyje įtvirtinta laisvė teikti paslaugas, kadangi jos „laserdrome“ naudojama įrangą ir techniką suteikė Didžiosios Britanijos bendrovė *Pulsar*.

- 10 *Bundesverwaltungsgericht* mano, kad pagal nacionalinę teisę *Omega* paduotas kasacinis skundas dėl „peržiūrėjimo“ yra atmestinas. Tačiau jis abejoja, ar toks sprendimas yra suderinamas su Bendrijos teise, būtent su EB 49–55 straipsniais dėl laisvės teikti paslaugas ir EB 28–30 straipsniais dėl laisvo prekių judėjimo.

- 11 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, *Obervwaltungsgericht* teisingai nusprendė, kad komercinis „žaidimo žudyti“ eksploatavimas *Omega* „laserdrome“ kelia grėsmę žmogaus orumui, kurio sąvoka įtvirtinta Vokietijos Pagrindinio įstatymo 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje.
- 12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad žmogaus orumas yra konstitucinis principas, kurį gali pažeisti žeminantis elgesys su varžovu, o taip šiuo atveju nėra, arba tai, kad sukeltas ar sustiprinamas žaidėjo elgesys, neigiantis pagrindinę kiekvieno žmogaus teisę būti pripažintam ir gerbiamam, pavyzdžiui, šiuo atveju prievartos veiksmų imitacija žaidimo tikslais. Tokia aukščiausia konstitucinė vertybė, kaip antai žmogaus orumas, pramogaujant neturi būti ignoruojama. Pagrindinės teisės, kuriomis remiasi *Omega*, nacionalinės teisės požiūriu negali pakeisti šio vertinimo.
- 13 Dėl Bendrijos teisės taikymo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad nagrinėjamu sprendimu pažeidžiama EB 49 straipsnyje numatyta laisvė teikti paslaugas. Iš tiesų *Omega* sudarė frančizės sutartį su Didžiosios Britanijos bendrove, kuriai nebesuteikiama galimybė teikti paslaugas savo klientui Vokietijoje, nors ji teikia panašias paslaugas valstybėje narėje, kurioje yra jos buveinė. Taip pat svarstytinas EB 28 straipsnyje numatyto laisvo prekių judėjimo pažeidimas tiek, kiek *Omega* nori gauti Didžiojoje Britanijoje savo „laserdrome“ įrangos prekių, būtent prietaisų, turinčių lazerinį taikiklį.
- 14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagrindinė byla suteikia galimybę dar labiau patikslinti sąlygas, kurios pagal Bendrijos teisę yra taikomos tam tikrų kategorijų paslaugų teikimo ir tam tikrų prekių importo apribojimams. Jis tvirtina, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką iš nacionalinių vienodai taikomų priemonių kylančios kliūtys laisvei teikti paslaugas yra leistinos, tik jeigu šios priemonės yra pateisinamos privalomais bendrojo intereso pagrindais, jeigu jos gali užtikrinti jų siekiamo tikslo įgyvendinimą ir jeigu jos neviršija to, kas

yra būtina jam pasiekti. Siekiant vertinti šių priemonių būtinumą ir proporcingumą neturi reikšmės tai, kad kita valstybė narė priėmė kitokias apsaugos priemones (žr. 1999 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Läärä ir kt.*, C-124/97, Rink. p. I-6067, 31, 35 ir 36 punktus ir 1999 m. spalio 21 d. Sprendimo *Zenatti*, C-67/98, Rink. p. I-7289, 29, 33 ir 34 punktus).

- 15 Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar pagal 1994 m. kovo 24 d. Sprendimą *Schindler* (C-275/92, Rink. p. I-1039) bendra visose valstybėse narėse teisinė koncepcija yra reikalaujama sąlyga tam, kad šios valstybės savo nuožiūra galėtų apriboti tam tikrą EB sutarties saugomų paslaugų kategoriją. Remiantis tokiu minėto sprendimo *Schindler* aiškinimu ginčijamas sprendimas sunkiai gali būti pateisintas tuo atveju, jeigu neįmanoma nustatyti bendros teisinės koncepcijos, susijusios su pramogų, imituojant nužudymą, vertinimu valstybėse narėse.
- 16 Jis tvirtina, kad du minėti sprendimai *Läärä ir kt.* bei *Zenatti*, kurie buvo priimti vėliau negu nurodytas sprendimas *Schindler*, gali sudaryti įspūdį, kad Teisingumo Teismas griežtai nebesilaiko bendros teisinės koncepcijos dėl laisvės teikti paslaugas apribojimo reikalavimo. Jeigu taip yra, ginčijamo sprendimo patvirtinimas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo manymu, neprieštarautų Bendrijos teisei. Dėl esminės žmogaus orumo principo reikšmės Bendrijos teisėje ir Vokietijos teisėje nereikia nagrinėti laisvę teikti paslaugas apribojančios nacionalinės priemonės proporcingumo klausimo.
- 17 Šiomis aplinkybėmis *Bundesverwaltungsgericht* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar nacionalinė teisė, draudžianti konkrečią ekonominę veiklą, šiuo atveju „laserdrome“, kuriame imituojamas nužudymas, eksploataciją, nes tai prieštarauja

Konstitucijoje įtvirtintoms pagrindinėms vertybėms, yra suderinama su Europos Bendrijų steigimo sutarties nuostatomis, susijusiomis su laisve teikti paslaugas ir laisvu prekių judėjimu?“

Dėl prejudicinio klausimo priimtumo

- 18 Bonos policijos institucija abejoja dėl prejudicinio klausimo priimtumo, o tiksliau tariant, dėl Bendrijos teisės taisyklių, susijusių su pagrindinėmis laisvėmis, taikymo šioje byloje. Jos manymu, 1994 m. rugsėjo 14 d. draudžiamasis sprendimas nedaro įtakos jokiame tarpvalstybinio pobūdžio sandoriui ir todėl negali apriboti Sutartimi užtikrintų pagrindinių laisvių. Ji teigia, kad šio sprendimo priėmimo dieną *Pulsar Omega* pasiūlyti įrenginiai dar nebuvo pristatyti ir jokia francūzės sutartis šios neįpareigojo pasirinkti draudžiamos žaidimo rūšies.
- 19 Tačiau pažymėtina, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką vien tik bylą iškėlusiams ir už būsimą sprendimą atsakingiems nacionaliniams teismams priklauso pareiga įvertinti, atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybes, ir prejudicinio sprendimo reikalingumą, kad jie galėtų priimti sprendimą, ir Teisingumo Teismui pateiktų klausimų tinkamumą. Todėl kai pateikti klausimai yra susiję su Bendrijos teisės aiškinimu, Teisingumo Teismas iš esmės turi priimti sprendimą (žr. ypač 2001 m. kovo 13 d. Sprendimo *PreussenElektra*, C-379/98, Rink. p. I-2099, 38 punktą; 2002 m. sausio 22 d. Sprendimo *CanalSateliteDigital*, C-390/99, Rink. p. I-607, 18 punktą; 2003 m. vasario 27 d. Sprendimo *Adolf Truley*, C-373/00, Rink. p. I-1931, 21 punktą; 2003 m. gegužės 22 d. Sprendimo *Korhonen ir kt.*, C-18/01, Rink. p. I-5321, 19 punktą ir 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Kapper*, C-476/01, Rink. p. I-5205, 24 punktą).

- 20 Be to, iš tos pačios teismų praktikos matyti, kad atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto klausimo galima, tik kai akivaizdžiai matyti, jog prašomas Bendrijos teisės aiškinimas neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos dalyku arba realybe, kai problema yra hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas nežino faktinių ir teisinių aplinkybių, kad galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (žr. minėto sprendimo *PreussenElektra* 39 punktą; minėto sprendimo *Canal Satélite Digital* 19 punktą; minėto sprendimo *Adolf Truley* 22 punktą; minėto sprendimo *Korhonen ir kt.* 20 punktą ir minėto sprendimo *Kapper* 25 punktą).
- 21 Šiuo atveju taip nėra. Iš tiesų net jeigu iš bylos medžiagos matyti, kad 1994 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo priėmimo metu *Omega* dar formaliai nebuvo sudariusi tiekimo ar frančizės sutarčių su Didžiojoje Britanijoje įsteigta bendrove, pakanka konstatuoti, kad bet kuriuo atveju šis sprendimas, atsižvelgiant į jo numatomą pobūdį ir jo nustatyto draudimo turinį, gali apriboti sutartinių santykių tarp dviejų šalių būsimą plėtrą. Taigi akivaizdžiai neatrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimas dėl Sutarties nuostatų, užtikrinančių laisvę teikti paslaugas ir laisvą prekių judėjimą, išaiškinimo yra visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos realybe arba dalyku.
- 22 Iš to matyti, kad *Bundesverwaltungsgericht* pateiktas prejudicinis klausimas pripažintinas priimtinu.

Dėl prejudicinio klausimo

- 23 Savo prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, pirma, ar ekonominės veiklos draudimas dėl priežasčių, susijusių su nacionalinėje Konstitucijoje įtvirtintų pagrindinių vertybių, pavyzdžiui, šiuo

atveju žmogaus orumo, apsauga yra suderinamas su Bendrijos teise, ir antra, ar valstybės narės galimybė dėl tokių priežasčių apriboti Sutarties užtikrinamas pagrindines laisves, t. y. laisvę teikti paslaugas ir laisvą prekių judėjimą, priklauso, kaip nurodyta minėtame sprendime *Schindler*, nuo sąlygos, kad šis apribojimas remiasi bendra visoms valstybėms narėms teisine koncepcija.

24 Pirmiausia reikia nustatyti, kiek prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo konstatuotas apribojimas gali paveikti laisvės teikti paslaugas ir laisvo prekių judėjimo, kuriuos reglamentuoja skirtingos Sutarties nuostatos, įgyvendinimą.

25 Šiuo klausimu konstatuotina, kad ginčijamu sprendimu uždraudus *Omega* savo „laserdrome“ eksploatuoti pagal *Pulsar* išvystytą ir teisėtai Didžiojoje Britanijoje parduodamą, būtent frančizės sutarčių pagrindu, žaidimo modelį, daroma įtaka laisvei teikti paslaugas, kurią EB 49 straipsnis užtikrina įsteigtiems kitoje valstybėje narėje šių paslaugų teikėjams bei gavėjams. Be to, tiek, kiek *Pulsar* išvystyto žaidimo modelio eksploatavimas apima specifinės įrangos, kuri taip pat yra teisėtai parduodama Didžiojoje Britanijoje, naudojimą, *Omega* nustatytas draudimas gali ją atgrasyti įsigyti nagrinėjamą įrangą, taip pažeidžiant EB 28 straipsnyje užtikrinamą laisvą prekių judėjimą.

26 Tačiau primintina, kad tuo atveju, kai nacionalinė priemonė daro įtaką tiek laisvei teikti paslaugas, tiek laisvam prekių judėjimui, jeigu paaiškėja, kad bylos aplinkybėmis viena iš jų yra papildoma kitos atžvilgiu ir gali būti su ja susieta, Teisingumo Teismas šią priemonę nagrinėja iš esmės atsižvelgdamas tiksliai į vieną iš šių dviejų pagrindinių laisvių (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Schindler* 22 punktą; minėto sprendimo *Canal Satélite Digital* 31 punktą ir 2004 m. kovo 25 d. Sprendimo *Karner*, C-71/02, Rink. p. I-0000, 46 punktą).

- 27 Pagrindinės bylos aplinkybėmis laisvės teikti paslaugas aspektas yra svarbesnis už laisvo prekių judėjimo aspektą. Iš tiesų Bonos policijos institucija ir Europos Bendrijų Komisija teisingai pabrėžė, kad ginčijamu sprendimu prekių importas yra apribojamas tik tiek, kiek tai susiję su įranga, specialiai sukurta draudžiamai lazerinio žaidimo rūšiai, ir kad tai yra neišvengiama nustatyto apribojimo *Pulsar* suteiktų paslaugų atžvilgiu pasekmė. Todėl, kaip nurodė generalinė advokatė savo išvados 32 punkte, nereikia atskirai nagrinėti, ar šis sprendimas suderinamas su laisvą prekių judėjimą reglamentuojančiomis Sutarties nuostatomis.
- 28 Dėl 1994 m. rugsėjo 14 d. Sprendime nustatyto laisvės teikti paslaugas apribojimo pateisinimo, šioje srityje taikomas pagal EB 55 straipsnį EB 46 straipsnis leidžia apribojimus, kurie yra pateisinami viešosios tvarkos, visuomenės saugumo arba visuomenės sveikatos apsaugos sumetimais. Šiuo atveju iš bylos medžiagos matyti, kad pagrindai, kuriais remiasi Bonos policijos institucija priimdama draudžiamąjį sprendimą, aiškiai nurodo, kad atitinkama veikla kelia pavojų viešajai tvarkai. Be to, nuoroda į viešajai tvarkai galintį kilti pavojų yra taip pat OBG NW 14 straipsnio 1 dalyje, įgaliojančioje policijos institucijas priimti šio pavojaus prevencijai būtinas priemones.
- 29 Šiame procese akivaizdu, kad ginčijamas sprendimas buvo priimtas nepaisant visų vertinimų, susijusių su paslaugų teikėjų ar gavėjų, kuriems taikomas apribojimas, pilietybe. Bet kuriuo atveju, kadangi viešosios tvarkos apsaugos priemonės kyla iš leidžiančios nukrypti nuostatos, įtvirtintos EB 46 straipsnyje, nėra būtina nagrinėti, ar šios priemonės yra vienodai taikomos nacionalinių ir įsisteigusių kitose valstybėse narėse paslaugų teikėjų atžvilgiu.
- 30 Tačiau valstybei narei suteikta galimybė pasinaudoti Sutartyje numatyta leidžiančia nukrypti nuostata netrukdo vykdyti teisminės šios leidžiančios nukrypti nuostatos taikymo priemonių kontrolės (žr. 1974 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *Van Duyn*,

41/74, Rink. p. 1337, 7 punktą). Be to, „viešosios tvarkos“ sąvoka Bendrijos srityje, o būtent kaip leidžiančios nukrypti nuo pagrindinės laisvės teikti paslaugas nuostatos pateisinimas, turi būti suprantama siaurai, taip, kad kiekviena valstybė narė be Bendrijos institucijų kontrolės vienašališkai nenustatytų jos taikymo srities (žr. pagal analogiją dėl darbuotojų judėjimo laisvės minėto sprendimo *Van Duyn* 18 punktą ir 1977 m. spalio 27 d. Sprendimo *Bouchereau*, 30/77, Rink. p. 1999, 33 punktą). Iš to išplaukia, kad viešąją tvarka galima remtis tik realios ir pakankamai didelės visuomenės pagrindiniam interesui kylančios grėsmės atveju (žr. 2000 m. kovo 14 d. Sprendimo *Église de scientologie*, C-54/99, Rink. p. I-1335, 17 punktą).

- 31 Išlieka galimybė, kad specifinės aplinkybės, kurios galėtų pateisinti viešosios tvarkos sąvokos naudojimą skirtingose valstybėse ir skirtingais laikotarpiais, gali skirtis. Taigi šiuo atžvilgiu kompetentingoms nacionalinės valdžios institucijoms reikia pripažinti Sutartimi apribojamą kompetentingų nacionalinės valdžios institucijų diskreciją (minėtų sprendimų *Van Duyn* 18 punktas ir *Bouchereau* 34 punktas).
- 32 Pagrindinėje byloje kompetentingos valdžios institucijos nusprendė, kad draudžiamajame sprendime numatyta veikla kelia pavojų viešajai tvarkai, kadangi pagal visuomenėje vyraujančią koncepciją komercinis pramogos imituojant nužudymą eksploatavimas pažeidžia nacionalinėje Konstitucijoje įtvirtintą pagrindinę vertybę, t. y. žmogaus orumą. *Bundesverwaltungsgericht* manymu, nagrinėję bylą nacionaliniai teismai sutiko ir patvirtino žmogaus orumo apsaugos reikalavimo koncepciją, kuria grindžiamas ginčijamas sprendimas, todėl ši koncepcija turi būti laikoma suderinama su Vokietijos Pagrindinio įstatymo nuostatomis.
- 33 Šiomis aplinkybėmis primintina, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką pagrindinės teisės yra sudedamoji bendrų teisės principų, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, dalis, todėl pastarasis vadovaujasi valstybių narių bendromis konstitucinėmis tradicijomis ir tarptautiniais dokumentais žmogaus teisių apsaugos

srityje, kuriuos priimant dalyvavo valstybės narės arba prie kurių prisijungė. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija šiuo atžvilgiu turi ypatingą reikšmę (žr. būtent 1991 m. birželio 18 d. Sprendimo *ERT, C-260/89*, Rink. p. I-2925, 41 punktą, 2001 m. kovo 6 d. Sprendimo *Connolly prieš Komisiją, C-274/99 P*, Rink. p. I-1611, 37 punktą; 2002 m. spalio 22 d. Sprendimo *RoquetteFrères, C-94/00*, Rink. p. I-9011, 25 punktą ir 2003 m. birželio 12 d. Sprendimo *Schmidberger, C-112/00*, Rink. p. I-5659, 71 punktą).

- 34 Kaip generalinė advokatė nurodė savo išvados 82–91 punktuose, Bendrijos teisės sistema neabejotinai siekia užtikrinti žmogaus orumo apsaugą, kaip bendrą teisės principą. Taigi neabejotina, kad žmogaus orumo apsaugos tikslas yra suderinamas su Bendrijos teise, net jeigu Vokietijoje žmogaus orumo apsaugos principas turi išskirtinį statusą, kaip pagrindinė savarankiška teisė.
- 35 Kadangi pagrindinių teisių laikymasis yra privalomas ir Bendrijai, ir jos valstybėms narėms, šių teisių apsauga yra teisėtas interesas, galintis iš esmės pateisinti Bendrijos teisės nustatytų pareigų, net ir susijusių su Sutartimi užtikrinama pagrindine laisve, t. y. laisve teikti paslaugas, apribojimą (dėl laisvo prekių judėjimo žr. minėto sprendimo *Schmidberger* 74 punktą).
- 36 Tačiau teigtina, kad laisvę teikti paslaugas ribojančios priemonės gali būti pateisinamos su viešąja tvarka susijusiais pagrindais, tik jeigu jos yra būtinos interesų, kuriuos jos siekia užtikrinti, apsaugai ir tik tiek, kiek šių tikslų negalima pasiekti mažiau apribojančiomis priemonėmis (dėl laisvo kapitalo judėjimo žr. minėto sprendimo *Église de scientologie* 18 punktą).

- 37 Šiuo atžvilgiu nėra būtina, kad valstybės narės valdžios institucijų nustatyta apribojanti priemonė atitiktų koncepciją, kuriai pritaria visos valstybės narės, kiek tai susiję su pagrindinės teisės arba atitinkamo teisėto intereso apsaugos būdais. Jeigu tiesa, kad Teisingumo Teismas minėto sprendimo *Schindler* 60 punkte pateikė nuorodą į moralinio, religinio ar kultūrinio pobūdžio pagrindus, dėl kurių visos valstybės narės gali nustatyti apribojimus loterijų ir kitų azartinių žaidimų organizavimui, paminėdamas bendrą koncepciją, jis neketino suformuluoti bendro kiekvienos nacionalinės priemonės, kuri riboja ekonominės veiklos vykdymą, proporcingumo vertinimo kriterijaus.
- 38 Atvirkščiai, kaip išplaukia iš aiškiai nustatytos ir vėlesnės nei minėtas sprendimas *Schindler* teismų praktikos, priimtų šiuo klausimu priemonių būtinumas ir proporcingumas nėra atmetinas vien todėl, kad valstybė narė pasirinko kitokią apsaugos sistemą nei ta, kurią taiko kita valstybė narė (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Läärä ir kt.* 36 punktą; minėto sprendimo *Zenatti* 34 punktą ir 2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Anomar ir kt.*, C-6/01, Rink. p. I-8621, 80 punktą).
- 39 Šiuo atveju teigtina, pirma, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, draudimas komerciniais tikslais eksploatuoti žaidimus, kuriuose imituojama prievarta asmenų atžvilgiu, ypač žmonių žudymo vaizdavimas, atitinka žmogaus orumo apsaugos lygį, kurį nacionalinė Konstitucija siekė užtikrinti Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje. Antra, konstatuotina, kad apsiribodamas tik lazerinio žaidimo rūšies, kurios tikslas šaudyti į gyvą taikinį ir taip žaisti „žaidimą žudyti žmones“, draudimu ginčijamas sprendimas neviršijo to, kas būtina kompetentingų nacionalinės valdžios institucijų tikslui pasiekti.
- 40 Šiomis sąlygomis 1994 m. rugsėjo 14 d. sprendimas neturi būti laikomas priemone, nepateisinamai keliančia grėsmę laisvei teikti paslaugas.

- 41 Atsižvelgiant į ankstesnius vertinimus į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad remiantis tuo, kad ekonominė veikla, susijusi su žaidimų, kuriuose yra imituojamas nužudymas, eksploatacija komerciniais tikslais, kelia grėsmę žmogaus orumui, viešosios tvarkos apsaugos pagrindu priimta šią veiklą draudžianti nacionalinė priemonė neprieštarauja Bendrijos teisei.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 42 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti pastarasis teismas. Kitų nei šių šalių asmenų, pateikusių Teisingumo Teismui savo pastabas, bylinėjimosi išlaidos nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija), nusprendžia:

Remiantis tuo, kad ekonominė veikla, susijusi su žaidimų, kuriuose yra imituojamas nužudymas, eksploatacija komerciniais tikslais, kelia grėsmę žmogaus orumui, viešosios tvarkos apsaugos pagrindu priimta šią veiklą draudžianti nacionalinė priemonė neprieštarauja Bendrijos teisei.

Parašai.